

Dr. *William Saunders*.

Dr. *William Saunders* døde d. 13. September 1914. De kanadiske Landbrugsblade og ikke mindst Regeringsorganet »The Agricultural Gazette of Canada« bringer udførlige Biografier over den afdøde, som de kalder en af Kanadas bedste Borgere. Antagelig kunde »Tidsskrift for Landøkonomi« ogsaa ønske at fremføre et Par Mindeord i Anledning af denne Bortgang. Og det er mig en personlig Tilfredsstillelse at formulere disse, da Dr. W. S. var en af de Mænd, som bidrog væsentligst til at gøre mit Ophold i Kanada indholdsrigt for mig. Vi stiftede Bekendtskab i Winnepeg, hvor vi begge holdt Foredrag ved British Associations Møde.

Dr. W. *Saunders*' store Livsværk er knyttet til de landøkonomiske Forsøgsstationer i Kanada, som han har grundlagt og ledet i 25 Aar fra deres Oprettelse i 1886 til 1911, da han trak sig tilbage. Og jeg tror ikke, at jeg siger for meget, naar jeg udtaler, at disse Forsøgsstationer baade i deres Anlæg og Virksomhed maa betragtes som mønsterværdige, for saa vidt som de er udmærket afpassede efter det kanadiske Behov, og tillige fordi de kanadiske Landmænd føler sig knyttede til dem som til deres egen Bedrift; de føler sig hjemme dèr, og de følger det Liv, som udfoldes paa Forsøgsstationerne, med stor Interesse og Tillid. De kanadiske Forsøgsstationer og det Arbejde, som udføres dèr, er altsaa godt afpasset efter

Landets og Folkets Ejendommeligheder. Æren herfor tilskrives den nu afdøde Grundlægger.

Dr. W. Saunders blev født 1836 i Devonshire i England og drog som 12-aarig tillige med sine Forældre til Kanada, hvor de bosatte sig i London, Ontario, altsaa i den sydlige Del af Østkanada i et frugtbart Landskab, omgivet af de store Søer. I sin Ungdom studerede Dr. S. Kemi og Pharmaci, og han nedsatte sig i nævnte By som Fabrikant af kemiske Artikler. I 1882 var hans Navn i den kemiske Verden saa anerkendt, at han udnævntes til Statskemiker i Ontario. Før den Tid havde han arbejdet for Dannelsen af en pharmaceutisk Lærestalt i Ontario og været en af Grundlæggerne for denne, hvis Præsident han derefter var i 2 Aar. Samtidig udfoldedes hans Interesse for Insektverdenen. Han arbejdede for Dannelsen af det entomologiske Selskab i Ontario, hvis Præsident han var fra 1883—86; i 13 Aar var han Redaktør af dette Selskabs Organ og leverede personlig betydelige Bidrag til dette. I 1882 udgav han en meget skattet Bog om Insektangreb paa Frugt. Men sin betydeligste og mest vidtrækkende Virksomhed i denne Periode udførte han paa sin lille Landejendom i Nærheden af London (Ontario), hvor han særlig beskæftigede sig med Forædlingsarbejder. Her fremstillede han ved Krydsning nye Frugter, nye Blomster og nye Varieteter af Sæd. Enkelthederne i disse Arbejder skal jeg ikke komme ind paa her, de er nedlagte i tilgængelige Beretninger.

Men saa meget turde fremgaa af foranstaaende, at den kanadiske Regering havde let ved at træffe sit Valg, da den i 1886 søgte en Mand til at grundlægge og lede de landøkonomiske Forsøgsstationer, som Parlamentet havde besluttet at etablere for at hjælpe Landbruget ud over det primitive Stade, hvorpaa det befandt sig. Dr. W. S. var selvskreven til dette Arbejde. I Oktober 1886 udnævntes Dr. W. S. til Direktør for disse Forsøgsstationer, — og 2 Aar derefter var Hovedforsøgsstationen (The Central Experimental Farm ved Ottawa) og 4 dertil

hørende Forsøgsstationer, spredt i det vidtstrakte Rige, etablerede og udstyrede og de nødvendige Bygninger rejste. Senere er der kommet flere Forsøgsstationer til, saa der nu ialt er 12 foruden Centralanstalten, hvor alle Traadene samles. Det er store Foretagender; Centralanstalten og flere af de betydeligste Forsøgsgaarde er hver paa flere Hundrede acres.

Nogen nærmere Beskrivelse af Forsøgsstationerne kan jeg ikke komme ind paa her, det tillader Pladsen ikke, ej heller blot i store Træk en Skitsering af Virksomheden. De udførlige Aarsberetninger og dertil hørende specielle Afhandlinger vilde ellers gøre denne Opgave overkommelig. Jeg skal kun antyde, at Forsøgene omfatter baade Landbrug, Havebrug og Trækultur, og dertil føje, at Dr. W. S. navnlig har ledet Arbejdet ind i det Spor at udfinde de mest rationelle Metoder indenfor Plantekultur, Husdyrbrug, Frugtavl og Trævækst, afpassede efter hver Egns Behov. Skulde jeg blandt Arbejderne fremhæve enkelte særlig epokegørende og værdifulde for Kanada, maatte jeg nævne Tiltrækningen af nye Frugtsorter, afpassede efter Egne med meget haard Vinter. Her benyttedes som Moderplante den ualmindelig haardføre Wild Siberian Crab, som bestøvedes med forskellige haardføre russiske og amerikanske Æblesorter. Resultatet efter mange Aars Arbejde blev et rigt bærende Æbletræ med store Frugter, som kan trives i Egne, hvor Vinterkulden gaar ned paa 40° C. Størst økonomisk Betydning fik dog de nye Hvedevarieteter, navnlig Marquis-Hveden, frembragt ved Krydsning af »Red Fife« med »Hard Red Calcuta«. Det er en frugtbar, tidlig moden Hvede med udmærket Bageevne og smukt Eksteriør, som nu har fundet stor Udbredelse i Prærieegnene.

Dr. W. S. var en af Kanadas store Mænd, en af Landbrugets betydeligste, en Fører og Forsker af Rang og samtidig en stille, beskedne og hyggelig Mand.

Peter Aug. Mørkeberg.